

Putnu gredzenošana Neretas pagastā – piecu gadu rezultāti (2013.–2017.)

KASPARS FUNTS,
funtaputni@gmail.com, autora foto

Piecus gadus, no 2013. līdz 2017. gadam, esmu gredzenojis putnus savā lauku sētā Neretas pagastā Sēlijas paugurvaļņa DR malā. Šo piecu gadu laikā sētā esmu apgredzenojis 77 sugu 4350 putnus (1. tabula). Šajā rakstā plašāk pastāstīšu par to, kas ir apgredzenots, kādi pētījumi sākti un kas, manuprāt, ir bijis interesantākais.

Gredzenošanas vietas biotops

Sētas platība ir 2,5 ha, tajā ir divas dabiskas pļavas, kas netiek pļautas, tikai reizi gadā – pavasarī – iztrimmerēti jaunkrūmi un mozaikveidā retināti avenāji. Starp abām pļavām ir ķīļveida lapu koku puduris un krūmu josla, sētas malās visapkārt ir lapu koku mežmalas, krūmmalas, dažāda vecuma krūmu audzes, atsevišķi koki un krūmi un to grupas. Ir neliels sakņu un augļu koku dārzs, mazliet ogulāju, pļautas joslas pļavās un mauriņš ap māju. Gar sētas divām malām iet gaisa elektrolīnija, gar sētas vienu malu – grantēts ceļš. Sētas reljefs diezgan viļņains – starpība starp zemāko un augstāko vietu sētā ir apmēram 10 m. Sētā ik gadu veicu nelielus “biotehniskos pasākumus” putnu piesaistei un to daudzveidības palielināšanai – ir izpļautas joslas pļavās, iestādīta krūmu josla, tiek veidots akmeņu krāvums. Atkrūmojot pļavas, ir atstāti daži krūmi un jauni koki, ko putni izmanto tupešanai, medījuma nolūkošanai un apkaimes novērošanai. Zemsedzi

pļavās pamatā veido blīvs, nekopts augājs (suņuburkšķi, nātres, Sibīrijas latvāņi, gārsas u.tml., un pa apakšu – nepļauta pērnā kūla).

Pie mājas aug vecs, ražīgs pilādzis, kas no vasaras otrās puses, kad ogas sāk ienākties, piesaista caurceļojošos putnus. Nekad netiek novākti visi āboli, liela daļa paliek zaros, zem ābelēm tiek atstāti kritušie āboli, kas ir barība vairākām putnu sugām gan rudenī, gan ziemā. Ogulājos netiek novāktas ogas.

Putnu piesaistei ir arī iestādīta ogu krūmu irbeņu rinda, egļu rinda, dažas krustābeles, dažas priedes un sarkanie ozoli. Pēc malkas gādāšanas koku pudurī zaru kaudzes netiek novāktas, bet atstātas turpat pudurī vai pļāvu malās. Tāpat pudurī netiek izvākti vējā lauztie koki un zari.

Apkaimes biotopi – meži (pārsvārā lapu koku ar egļu nelielu piemistrojumu, tikai abos netālajos purvos dominē priedes), krūmāji, slapjumi, dumbrāji, grāvji, mazas ekstensīvas

zemnieku saimniecības un viensētas, daži apkopti, kā arī pamesti un aizauguši augļu dārzi, dažas pamestas lauku sētas, pļavas, lauces, dažviet sējumi, ganības, netālu – augstais sūnu purvs ar zāļu purva un niedrāju malām un bebrainēm ap purva ezeriņu, uz otru pusi – apmežojies purvs ar nelielām zāļu purva “salām”. Apkārtējā vide ir cilvēku maz ietekmēta (nav intensīvas lauksaimniecības, mežsaimniecības, rūpniecības, kūdras izstrādes u.tml.). Tāpēc sētas apkārtne sastopama liela bioloģiskā daudzveidība, kas arī izskaidro putnu lielo daudzveidību šajā vietā – nepilnu piecu gadu laikā līdz 2017. gada beigām sētā novēroto putnu sarakstā jau ir reģistrētas 154 putnu sugas (Funts 2014, 2017a). Vēl jāpiebilst, ka šajā vietā nav nekādas putnu pavasara un rudens migrācijas koncentrācijas – caurceļošana notiek lielā izkliedē.

Putnu ķeršanas metodika

Gredzenošana putnus ķēru Polijā ražotajos “Ecotone” sīkputnu tīklos ar linuma aci 16x16 mm, tīklu

Gredzenošanas vietas panorāma.

1. TABULA. Neretas pagastā apgredzenotie putni 2017.–2013.

TABLE 1. Ringed birds in Nereta municipality 2017–2013.

Nr.	Sugas	2017	2016	2015	2014	2013	Kopā
1.	Meža pile <i>Anas platyrhynchos</i>				1		1
2.	Zvirbulvanags <i>Accipiter nisus</i>			1			1
3.	Grieze <i>Crex crex</i>		1		1		2
4.	Sloka <i>Scolopax rusticola</i>					3	3
5.	Apodziņš <i>Glucidium passerinum</i>	2		1			3
6.	Meža pūce <i>Strix aluco</i>		2			3	5
7.	Ausainā pūce <i>Asio otus</i>	5	1	1	2	3	12
8.	Purva pūce <i>Asio flammeus</i>				1	1	2
9.	Bikšainais apogs <i>Aegolius funereus</i>					1	1
10.	Vakarlēpis <i>Caprimulgus europaeus</i>		1			1	2
11.	Titiņš <i>Jynx torquilla</i>	7	6	7	11	17	48
12.	Mazais dzenis <i>Dendrocopos minor</i>	2		1	1	1	5
13.	Vidējais dzenis <i>Dendrocopos medius</i>	2				1	3
14.	Baltmugurdzenis <i>Dendrocopos leucotos</i>	1	1	3	3	3	11
15.	Dižraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>			1		2	3
16.	Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>		3				3
17.	Pelēkā dzilna <i>Picus canus</i>	1	1				2
18.	Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	16	13	18	24	21	92
19.	Lielā čakste <i>Lanius excubitor</i>	1				1	2
20.	Sīlis <i>Garrulus glandarius</i>		2	1	2	2	7
21.	Bezdelīga <i>Hirundo rustica</i>	4	3		4	4	15
22.	Mājas čurkste <i>Delichon urbicum</i>			1			1
23.	Purva zilīte <i>Poecile palustris</i>	16	10	5	2	1	34
24.	Pelēkā zilīte <i>Poecile montanus</i>	1	14	3	4	1	23
25.	Lielā zilīte <i>Parus major</i>	11	51	17	16	2	97
26.	Zilzilīte <i>Cyanistes caeruleus</i>	1	5	5	6	1	18
27.	Garastīte <i>Aegithalos caudatus</i>	12	27	5	36	20	100
28.	Dzilnītis <i>Sitta europaea</i>	3	5	5	3	3	19
29.	Mizložņa <i>Certhia familiaris</i>	2	7	2	1	5	17
30.	Paceplītis <i>Troglodytes troglodytes</i>	8	15	11	6	4	44
31.	Zeltgalvītis <i>Regulus regulus</i>	1	3	2	3	1	10
32.	Sārtgalvītis <i>Regulus ignicapilla</i>				2		2
33.	Vītītis <i>Phylloscopus trochilus</i>	36	18	14	20	28	116
34.	Cuņčiņš <i>Phylloscopus collybita</i>	129	78	51	68	67	393
35.	Svirlītis <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2	11	5	5	4	27
36.	Dzeltensvītru kauķītis <i>Phylloscopus inornatus</i>			1			1
37.	Iedzeltētais kauķis <i>Hippolais icterina</i>	10	2	2	8	12	34
38.	Ceru kauķis <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	1	1		1	1	4
39.	Krūmu kauķis <i>Acrocephalus dumetorum</i>	44	36	19	31	18	148
40.	Purva kauķis <i>Acrocephalus palustris</i>	54	32	45	38	29	198
41.	Upes kauķis <i>Locustella fluviatilis</i>	14	9	19	8	10	60
42.	Kārķļu kauķis <i>Locustella naevia</i>	16	11	14	12	3	56
43.	Melngalvas kauķis <i>Sylvia atricapilla</i>	55	35	51	36	56	233
44.	Dārza kauķis <i>Sylvia borin</i>	18	11	19	31	29	108
45.	Svitrainais kauķis <i>Sylvia nisoria</i>		1	1	3	1	6
46.	Gaišais kauķis <i>Sylvia curruca</i>	6	11	10	19	6	52
47.	Brūnspārnu kauķis <i>Sylvia communis</i>	105	105	112	186	162	670
48.	Pelēkais mušķērājs <i>Muscicapa striata</i>	2	10	1	7	22	42
49.	Sarkanriklīte <i>Erithacus rubecula</i>	84	128	73	167	113	565
50.	Lakstīgala <i>Luscinia luscinia</i>	23	15	14	13	20	85
51.	Melnais mušķērājs <i>Ficedula hypoleuca</i>	8	14	2	19	31	74
52.	Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	4	4		5	2	15
53.	Erickiņš <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2	1	4	2	5	14
54.	Lukstu čakstīte <i>Saxicola rubetra</i>	1	5	2	20	3	31
55.	Akmeņčakstīte <i>Oenanthe oenanthe</i>				1		1
56.	Melnais strazds <i>Turdus merula</i>	13	15	16	6	39	89
57.	Pelēkais strazds <i>Turdus pilaris</i>			2			2
58.	Plukšķis <i>Turdus iliacus</i>				1	1	2
59.	Dziedātājstrazds <i>Turdus philomelos</i>	12	6	11	12	21	62
60.	Sīla strazds <i>Turdus viscivorus</i>				3		3
61.	Pelkājīte <i>Prunella modularis</i>	28	13	7	7	4	59
62.	Baltā cielava <i>Motacilla alba</i>	2			1	3	6
63.	Plavu čipste <i>Anthus pratensis</i>				1		1
64.	Koku čipste <i>Anthus trivialis</i>	9	10	6	8	15	48
65.	Dzeltenā stērste <i>Emberiza citrinella</i>	7	2	7	8	7	31
66.	Niedru stērste <i>Emberiza schoeniclus</i>		1	1	2	2	6
67.	Žubīte <i>Fringilla coelebs</i>	14	8	5	10	14	51
68.	Svilpis <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1	1		2		4
69.	Mazais svilpis <i>Carpodacus erythrinus</i>	2	1	2	2	2	9
70.	Zaļžubīte <i>Chloris chloris</i>	1	1	2	1		5
71.	Parastais ķēģis <i>Acanthis flammea</i>	236	2	9		150	397
72.	Mazais ķēģis <i>Acanthis cabaret</i>	8				1	9
73.	Gaišais ķēģis <i>Acanthis hronemanni</i>	3				3	6
74.	Ķivulis <i>Spinus spinus</i>			1	3	2	6
75.	Dadzītis <i>Carduelis carduelis</i>	2	2	2	1		7
76.	Dižknābis <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1		2	3	6	12
77.	Lauku zvirbulis <i>Passer montanus</i>	8		1	5		14
Ar zilo krāsu iezīmēti LV oritofaunistikas retumi		2017	2016	2015	2014	2013	Kopā
Kopā putnu gadā		1057	771	623	905	994	4350
Kopā sugu gadā		55	53	54	60	60	77
Tikli gadā atvērti minūtes		1205	1385	1685	2160	1810	8245
Atvēto tiklu kopgarums gadā metros (plus 14 m pūču tīkls migrācijas laikā)		70	70	70	50	50	

garumu 10 m, augstumu 2,5 m, pieciem plauktiem. 2013. un 2014. gadā izmantoju piecus sīkputnu tīklus, 2015., 2016. un 2017. gadā – septiņus sīkputnu tīklus. Papildus pavasara un rudens migrācijas laikā izmantoju vienu 14 m pūču tīklu caurceļojošo un lokālo pūču ķeršanai naktīs. Atkarībā no meteoroloģiskajiem apstākļiem gredzenošanas pamatsezona ilga no marta/aprīļa līdz oktobrim/novembrim. Piecu gadu laikā putni sētā ķerti 8245 stundas (visvairāk – 2160 stundu – 2014. gadā, vismazāk – 1205 stundas – 2017. gadā; 1. tabula). Visu tīklu vienas apgaitas garums – ap 400 m.

Putnu gredzenošana pārsvarā notika reizi nedēļā divas diennaktis no piektdienas līdz svētdienas vakaram un trīs nedēļas jūnijā–jūlijā pirmajā pusē (2013. gadā – trīs nedēļas augusta pirmajā pusē). Gredzenoju visus noķertos putnus, izņemot lielās zilītes *Parus major* un zilzilītes *Cyanistes caeruleus*. Šīs abas zilītes gredzenoju aukstajā sezonā no oktobra beigām līdz marta beigām, kad tās neregulāri tiek ķertas vienā tīklā netālu no putnu barotavas.

Visvairāk apgredzenoti brūnspārnu kauķi – 670 putnu

Visvairāk putnu apgredzenots 2017. gadā – 1057, bet vismazāk – 2015. gadā – 623. Piecu gadu laikā sētā visvairāk esmu apgredzenojis brūnspārnu kauķus *Sylvia communis* – 670 putnu. Tālāk uzskaitītas sugas, kurām attiecīgajā laikā posmā sētā apgredzenots vairāk

Tā ir mana “gredzenotava”. Te bieži tupu un gredzenoju putnus.

par simts putniem. Apgredzenoto putnu skaita ziņā 2. vietā ir sarkanriklītes *Erithacus rubecula* (565), bet tālāk – parastie ķeģi *Acanthis flammea* (397), čuņčiņi *Phylloscopus collybita* (393), melngalvas ķauķi *Sylvia atricapilla* (233), purva ķauķi *Acrocephalus palustris* (198), krūmu ķauķi *Acrocephalus dumetorum* (148), vītiši *Phylloscopus trochilus* (116), dārza ķauķi *Sylvia borin* (108). Ja brūnspārnu ķauķi un šajā rindkopā minētās pārējās sugas, izņemot ķeģus, ir gredzenoti visas ligzdošanas sezonas un caurceļošanas laikā, tad ķeģi pārsvarā 2013. un 2017. gada rudens invāzijas oktobra otrajā pusē un novembra pirmajā pusē.

Ņemot vērā sētas un apkaimes biotopus, nav nekāds brīnums, ka gandrīz puse no visiem apgredzenotajiem 77 sugu 4350 putniem bija 15 sugu ķauķi (vītītis, čuņčiņš, svīrlītis *Phylloscopus sibilatrix*, dzeltensvītru ķauķītis *Phylloscopus inornatus*, iedzeltētais ķauķis *Hippolais icterina*, ceru ķauķis *Acrocephalus schoenobaenus*, krūmu ķauķis, purva ķauķis, upes ķauķis *Locustella fluviatilis*, kārklū ķauķis *Locustella naevia*, melngalvas ķauķis, dārza ķauķis, svītrainais ķauķis *Sylvia borin*, gaišais ķauķis *Sylvia curruca*, brūnspārnu ķauķis) – kopā 2106 ķauķi jeb 48,4% no visiem apgredzenotajiem.

Man personiski visinteresantākā gredzenošana bija no maija vidus līdz augusta beigām, kad, ņemot

Brūnspārnu ķauķi ligzdošanas sezonā sētā ir visbiežāk sastopamie putni, tāpēc arī loģiski, ka viņu visvairāk apgredzenots. Attēlā: viens no putniem, kas 2017. gada vasarā apriņķots ar ģeolokatoru.

2. TABULA. Atkārtoti noķertie putni Neretas pagastā 2017.–2013.

TABLE 2. Recaptured birds in Nereta municipality 2017–2013.

Nr.	Kontroles	2017	2016	2015	2014	2013	Kopā
1.	Titiņš <i>Jynx torquilla</i>			1*			1
2.	Baltmugurdzenis <i>Dendrocopos leucotos</i>			1*			1
3.	Dižraibais dzenis <i>Dendrocopos major</i>	1*					1
4.	Lielā zilīte <i>Parus major</i>					1**	1
5.	Garastīte <i>Aegithalos caudatus</i>	1*		2*	4*		7
6.	Čuņčiņš <i>Phylloscopus collybita</i>	3*	3*	2***			8
7.	Krūmu ķauķis <i>Acrocephalus dumetorum</i>		2*	1*			3
8.	Purva ķauķis <i>Acrocephalus palustris</i>	2*	2*				4
9.	Melngalvas ķauķis <i>Sylvia atricapilla</i>			3*			3
10.	Dārza ķauķis <i>Sylvia borin</i>	1*		1*			2
11.	Brūnspārnu ķauķis <i>Sylvia communis</i>	11*	7*	8*	7*		33
12.	Lakstīgala <i>Luscinia luscinia</i>	2*	2*	2*			6
13.	Melnais strazds <i>Turdus merula</i>	2*		1*			3
14.	Koku cīpste <i>Anthus trivialis</i>			1*			1
15.	Dzeltenā stērste <i>Emberiza citrinella</i>	1*	3*	2*	1*		7
16.	Žubīte <i>Fringilla coelebs</i>	1*		1*	2*		4
17.	Zaļzūbite <i>Chloris chloris</i>	1*					1
		2017	2016	2015	2014	2013	Kopā
	Kopā gadā kontrolētie putni	26	19	26	14	1	86
	Kopā gadā kontrolētās sugas	11	6	13	4	1	17

Ar oranžo iezīmēti tālie migranti, kas ziemo Āfrikā vai Āzijā

* - Kaspara Funta iepriekšējos gados gredzenotie putni; ** - citu gredzenotāju ārpus Neretas gredzenotie putni.

vērā biotopu sētā un apkaimē, atgriezās, caurceļoja, ligzdoja un aizlidoja vairākas ķauķu sugas. Sētā visvairāk ligzdoja brūnspārnu, purva, krūmu, kārklū un upes ķauķi – tiem apgredzenoju gan caurceļotājus, gan pieaugušos ligzdojošos putnus, gan sētā un apkaimē šķīlušos jaunuļus. Sētā un tuvumā ligzdoja arī lakstīgalas *Luscinia luscinia*, brūnās čakstes *Lanius collurio*, lukstu čakstītes *Saxicola rubetra*, dārza ķauķi, melngalvas ķauķi, čuņčiņi, vītiši u.tml., kas arī tika apgredzenoti samērā lielā skaitā.

Jau pirmajā gadā, šajā vietā sākot gredzenot, ievēroju, ka šie šķīdātājpūtni sētā un apkaimē ligzdo un caurceļo lielā skaitā. Tāpēc sāku šo biotopu sava īpašuma teritori-

jā uzturēt nemainīgu – nepļautas pļavas, kas pavasarī veido kūlu (lasi – labas vietas, kur dzīvot, baroties, atpūsties, slēpties un ligzdot daudziem no iepriekšējā rindkopā pieminētajiem putniem), sazēlušo krūmu iztrimmerēšana, avenāju fragmentēšana nepļautajās pļavās, atsevišķu krūmu, to grupu un joslas atstāšana, kritalu u.tml. neizvākšana lapu koku pudurī. Tas nodrošināja, ka visas ligzdošanas sezonas garumā man ikdienā visapkārt ir mani interesējošie putni – brūnspārnu, krūmu, purva, kārklū un upes ķauķu dziesmas ir pastāvīgs visbiežāk dzirdamais skaņas fons sētā, ko papildina lakstīgalas, dārza un melngalvas ķauķi, lukstu čakstītes, brūnās čakstes, čuņčiņi, vītiši u.c. Un viņus visus es varēju gredzenot un daļu sagaidīt atpakaļ nākamajos gados.

Sētā gredzenoto putnu kontroles nākamajos gados

Kopumā piecos gados atkārtoti noķēru 17 sugu 86 putnus, no tiem divi bija citu gredzenotāju gredzenoti putni citās vietās, ārvalstīs, pārējie – sētā iepriekšējos gados (2. tabula). Šajā statistikā nav iekļautas sētā gredzenoto zilišu četru sugu kontroles nākamajos gados, izņemot Polijā gredzenoto.

Tieši tas – manis gredzenoto putnu atkārtota noķeršana turpmākajos gados, kad šie putni atkal atgriezās

Nav izslēgts, ka šis apgredzenotais, ligzdu nesēns pametušais lakstīgalu jaunulis ir viens no bērniem lakstīgalai, kura sētā ieradās ligzdot vismaz četrus gadus pēc kārtas.

Vasarās teju ik nakti dzirdama netālu ligzdojošo vakarlēpju dziesma, tie regulāri medī virs sētas, tā arī šis iekļuva tiklā.

ligzdot sētā, kur ligzdojuši vai šķīlušies iepriekšējos gados, – ir viens no mani personiski interesējošajiem gredzenošanas aspektiem, sevišķi tālie migranti, kas ziemo Āfrikā vai Āzijā.

Kā redzams tabulā, līdz šim visvairāk atgriezās brūnspārnu ļauķi (ziemo Āfrikā uz D no Sahāras), kas loģiski, jo šo putnu sētā ligzdošanas sezonā apgredzenots visvairāk. Četrus gadus apgredzenotajiem 565 brūnspārnu ļauķiem kopā bijušas 33 kontroles jeb 5,8% (visvairāk – 11 putnu – 2017. gadā, vismazāk – pa septiņiem putniem – 2014. un 2016. gadā).

Tālāk ar vēl labāku rādītāju seko lakstīgalas (ziemo A, DA Āfrikā) – no 62 apgredzenotajām lakstīgalām nākamajos gados bija sešas kontroles jeb 9,7%. Te jāpaskaidro, ka šajā aprēķinā, lai tas būtu korekts, iekļauti 2013.–2016. gadā gredzenotie un 2014.–2017. gadā kontrolētie putni (2017. gadā gredzenotie nav iekļauti, jo par to atgriešanos varēs spriest tikai 2018. gadā). Jāpiebilst, ka iepriekšējos gados gredzenoto un nākamajos gados ligzdošanas vai šķīlšanās vietās atgriezušos (filopatrija) vietējo putnu skaits un procents ir vēl lielāks, jo šādā aprēķinā ir jāiekļauj tikai ligzdošanas laikā gredzenotie putni, atmetot visus caurceļotājus, bet tas jau ir cits stāsts.

Šeit gan ir vēl kāds interesants aspekts, kas nedaudz maina šajā nodaļā sarēķinātos procentus, proti, atgriezušos putnu skaits ir mazāks par kontroļu skaitu, jo vairāki putni sētā atgriezušies vairākus gadus pēc kārtas. No nākamajos gados kontrolētajiem putniem vairākus gadus pēc kārtas ligz-

dot sētā atgriezušies četri brūnspārnu ļauķi, divas lakstīgalas, divi purva ļauķi un viens krūmu ļauķis.

Lakstīgala ligzdot sētā atlido vismaz četrus gadus pēc kārtas

Visievērojamākais sētas putns šajā ziņā ir lakstīgala ar gredzenu "Latvia Riga JA43165", kuru sētā kā pieaugušo putnu apgredzenoju 2014. gada 18. maijā un kas nākamās trīs gadus uzticīgi atgriezās ligzdot līdzšinējā vietā! Šo lakstīgalu atkārtoti esmu noķēris sētā nākamās trīs gadu laikā 06.06.2015., 23.06.2016. un 19.05.2017. Tātad šī lakstīgala sētā uz vienu un to pašu vietu no ziemošanas vietas DA, A Āfrikā atlidoja ligzdot vismaz četrus gadus pēc kārtas! Jāpiebilst, ka arī vecums šai lakstīgalai 2017. gadā bija jau visnotaļ cienījams – vismaz piektais mūža gads, kas nav maz sugai, kurai vidējais mūža ilgums ir divi gadi (BTO 2017), bet zināmā vecākā savvaļas lakstīgala pasaulē ir bijusi vismaz astoņus gadus un desmit mēnešus veca (Euring 2017).

Sētā gredzenoto putnu kontroles ārvalstīs

Līdz šā raksta iesniegšanai (19.11.2017.) esmu saņēmis ziņas par trim sētā gredzenotajiem putniem, kuriem ir kontroles ārvalstīs.

Brūnspārnu ļauķis, kuru sētā apgredzenoju 20.08.2013., tika atrasts beigts uz balkona Belgradā, Serbijā, 01.09.2015. Kontrole pēc diviem gadiem un 12 dienām, attālums – 1314 km.

Gadījums ar 07.08.2013. sētā gredzenoto dziedātājstrazdu *Turdus*

philomelos ir interesantāks – tā gredzens tika atrasts 27.06.2015. Minhenē, Vācijā, zem torņa, kurā tobrīd ligzdoja lielle piekūni. Ņemot vērā kontroles datumu, visticamāk, Latvijā manis gredzenotais dziedātājstrazds ir kļuvis par barību Vācijas liello piekūnu jaunuļiem. Kontrole pēc viena gada, desmit mēnešiem un 20 dienām, attālums – 1239 km.

Neoficiāli esmu arī saņēmis ziņu, ka sētā 21.08.2016. gredzenotā sarkanrīklīte ir 2017. gadā atkārtoti noķerta Itālijā, taču itāļi šīs kontroles datumu un vietu vēl nav uz Latviju atsūtījuši.

Ārvalstīs gredzenoto putnu kontroles

Piecu gadu laikā sētā esmu noķēris arī divus ārpus Latvijas gredzenotus putnus. Lielā zilīte, kuru sētā noķēru 05.10.2013., bija gredzenota 20.10.2012. Dabkovicē, Polijā. Kontrole pēc 11 mēnešiem un 15 dienām, attālums – 610 km.

Spānijā gredzenotu čunčiņu sētā noķēru 10.05.2015., taču par to vēl neesmu saņēmis atbildi, kur un kad šis putns Spānijā ir gredzenots.

Sētā ligzdojošo putnu migrācijas pētījumi ar ģeolokatoriem

2017. gada sākumā ar mani sazinājās ornitologs Mārtiņš Briedis (šobrīd jau Dr.biol.), kas pēta Eiropā ligzdojošo putnu migrācijas (Briedis 2014), ierosinot sētā un apkaimē ligzdojošajiem krūmu ļauķiem uzlikt ģeolokatorus, lai mēģinātu noskaidrot, pa kādiem ceļiem šie putni migrē uz un no ziemošanas vietām, kur pa ceļam

Lielākais sētā apgredzenotais retums – dzeltensvītru ļauķītis. Vērtīgs ar to, ka noķerts tālu iekšzemē, nevis tradicionālajās vietās uz "migrācijas trasēm" piejūrā.

2017. gada rudenī tiklā, kurā gredzenošanai ķēru ķēģus, apgredzenoju arī divus apodziņus.

atpūšas un kur ziemo. Jo par to nekas daudz joprojām nav zināms, tikai tas, ka krūmu ļauķi ziemo Āzijā. Rezultātā sētā un tās apkaimē 2017. gada vasarā 15 krūmu ļauķu tēviņiem M. Briedis, man asistējot, uzlika ģeolokatorus (Funts 2017b).

Ar to ģeolokatoru darbi 2017. gada ligzdošanas sezonā nebeidzās. M. Briedim tapa zināms, ka Norvēģijā nav īstenots kāds pētījums un pāri palikuši 20 ģeolokatori. M. Briedis norvēģus informēja, ka sētā lielā skaitā gredzenoju brūnspārnu ļauķus un samērā liela daļa no tiem nākamajos gados atgriezās sētā ligzdot. Līdz ar to sētā 20 brūnspārnu ļauķiem uzlika norvēģu pētnieka atsūtītos ģeolokatorus (Funts 2017c). Lieki piebilst, ka arī par brūnspārnu ļauķu migrācijas ceļiem nekas daudz nav zināms.

Tagad jāsapņo 2018. gada ligzdošanas sezona un jācer, ka izdosies noķert dažus no krūmu un brūnspārnu ļauķiem, lai atgūtu tiem uzliktos ģeolokatorus, pētnieki lejupielādētu to gada laikā uzkrātos datus un uzzinātu daudz jauna par šo putnu migrāciju.

Biotops sētā un tās tiešā tuvumā ir ideāli piemēroti krūmu ļauķu ligzdošanai – piecu gadu laikā apgredzenoti 148 šīs sugas putni. Attēlā: krūmu ļauķis ar 2017. gada ligzdošanas sezonā uzlikto ģeolokatoru.

Sētā apgredzenotie Latvijas ornitofaunas retumi

No 2013. līdz 2017. gadam sētā esmu apgredzenojis četru Latvijā reti sastopamu sugu 18 putnus: viens dzeltensvītru ļauķītis (11.10.2015.); divi sārtaļvīši *Regulus ignicapilla* (30.03.2014., 31.08.2014.); seši gaišie ķēģi *Acanthis hornemanni* (03.11.2013., 09.11.2013., 10.11.2013., 22.10.2017., 07.11.2017. (2)), deviņi mazie ķēģi *Acanthis cabaret* (02.11.2013., 22.10.2017. (3), 29.10.2017. (3), 05.11.2017., 07.11.2017.).

Dažas piezīmes par putnu sugām

Pirmajos gredzenošanas gados biju pārsteigts par noķertajām pūcēm. Sākotnēji biju domājis, ka noķeršu dažas vietējās meža pūces *Strix aluco* un varbūt kādu caurceļojošu ausaino pūci *Asio otus*, jo vietas specifika tomēr ir tāda, ka sētā un tās tuvākā un tālākā apkaimē nav nekādas caurceļojošo putnu migrācijas koncentrācijas – migrācija šajā vietā rit lielā izkliedē. Taču kopā pa šiem pieciem gadiem esmu apgredzenojis piecu

sugu (meža pūce, apodziņš *Glauclidum passerinum*, bikšainais apogs *Aegolius funereus*, ausainā pūce, purva pūce *Asio flammeus*) 23 pūces. Vienas pūcēšanas nakts rekords bija 2017. gada 1. maija pavasara migrācijas laikā, kad naktī apgredzenoju trīs ausainās pūces. Ausaino pūču sētā arī apgredzenots visvairāk – 12 putnu, savukārt 2017. gada oktobra–novembra mijā desmit dienās apgredzenoju divus apodziņus.

Interesantas bija arī 2013. un 2017. gada ķēģu rudens invāzijas. 2013. gada novembra pirmajā pusē kopumā apgredzenoju 154 ķēģus (150 parastos, 3 gaišos, 1 mazo), savukārt 2017. gada oktobra otrajā pusē un novembra sākumā kopumā apgredzenoju 247 ķēģus (236 parastos, 3 gaišos, 8 mazos). Visvairāk vienā dienā (29.10.2017.) apgredzenoto ķēģu skaits – 127 (124 parastais un 3 mazie). 2017. gada 29. oktobris bija arī datums, kad piecu gadu laikā vienā dienā apgredzenots visvairāk putnu – jau minētie 127 ķēģi, viens svilpis un viens apodziņš, kopā 129 putni.

Nobeiguma vietā

Katru reizi mani pārņem apbrīna, kad atkārtoti noķeru sētā iepriekšējos gados gredzenotos putnus, kas no savām tālajām ziemotnēm Āfrikā vai Āzijā atkal atgriezušies šeit ligzdot. Es apbrīnoju šīs mazās, tikai ap 10–25 gramus smagās sīkās dzīvības, kas spēj tik precīzi atlidot atpakaļ uz savu ligzdošanas vietu no tālajām ziemošanas vietām – brūnspārnu ļauķis no teritorijām uz dienvidiem no Sahāras Āfrikā, krūmu ļauķis no Indijas, lakstīģala no Austrumāfrikas, purva

ķauķis no Dienvidaustrumāfrikas. Jā, katrs no šiem mazajiem putniņiem ir apbrīnas vērts. Katru gadu viņi pārvar tūkstošiem kilometru, lidodami pāri tuksnešiem, jūrām, mežiem, kalniem, nelabvēlīgos laika apstākļos, plēsēju vajāti. Un atkal atgriezās atpakaļ. Ikreiz, kad pavasarī vai vasaras sākumā noķeru kādu no iepriekšējos gados sētā gredzenotajiem putniem, man ir liels prieks un sajūta, it kā kāds no manējiem būtu atgriezies atpakaļ mājās pēc ilgas un tālas prombūtnes. Un es jau tagad gaidu 2018. gada pavasarī, kad atkal satikšu kādu no viņiem.

Pateicības un nākotnes plāni

Vēlos pateikt paldies savai sievai, kas pacieš putnu "aptaisītu" vīru un daudreiz ir palīdzējusi uzstādīt tīklus, reizēm pārvietot tos, kā arī neskaitāmas reizes staigājusi tīklu apgaitās, lai ziņotu man par noķertajiem putniem. Paldies meitai un dēlam, kas reizēs, kad dzi-

vojas pa sētu, tiek sūtīti, grib viņi to vai nē, tīklu apgaitās, sevišķi dēlam, kas laika gaitā apguvis gan sīkputnu izņemšanu no tīkliem, gan arī gredzenošanu, tādējādi reizēm palīdzot man šajā nodarbē. Paldies vairākiem pieredzējušiem gredzenotājiem un putnotājiem, ar kuriem esmu konsultējies visdažādākajos jautājumos par putnu gredzenošanu, sevišķi Valdim Rozem un Guntim Graubicam. Paldies ornitologam Mārtiņam Briedim, kam pateicoties sētā sākti putnu migrācijas pētījumi ar ģeolokatoriem.

Cik ilgi putnus ķeršu un gredzenošu nākotnē? Vilks vien zina. 2018. gadā to darīšu noteikti, jo jāmēģina atgūt kaut daži ģeolokatori, kuri 2017. gadā uzlikti krūmu ķauķiem un brūnspārnu ķauķiem. Šobrīd domāju, ka kopumā vajadzētu apmēram tādā pašā intensitātē gredzenot vismaz 11 gadus, lai sanāktu desmit kontroļu gadi.

Literatūra

- Briedis M. 2014. Ģeolokācija, izmantojot gaismu: tehnoloģija un principi. *Putni dabā* 2014/2 (66): 24–27.
- BTO. 2017. Welcome to BirdFacts. <https://www.bto.org/about-birds/birdfacts> (apskatīts 08.11.2017.)
- Euring. 2017. Longevity List. <https://euring.org/data-and-codes/longevity-list> (apskatīts 08.11.2017.)
- Funts K. 2014. Gada laikā lauku sētas putnu sarakstā – 126 putnu sugas. *Putni dabā* 2014/2 (66): 28–31.
- Funts K. 2017a. Neretas putni. <https://sites.google.com/site/kasparsfunts/Funtaputni/neretas-putni> (apskatīts 08.11.2017.)
- Funts K. 2017b. Neretas pagastā 2017. gada vasarā 15 krūmu ķauķiem uzlikti ģeolokatori. Blogs "Funts rosās". <https://funtsmyblog.wordpress.com/2017/08/02/neretas-pagasta-2017-gada-vasara-15-krumu-kaukiem-uzlikti-geolokatori/> (apskatīts 08.11.2017.)
- Funts K. 2017c. Neretas pagastā 2017. gada vasarā 20 brūnspārnu ķauķiem uzlikti ģeolokatori. Blogs "Funts rosās". <https://funtsmyblog.wordpress.com/2017/08/07/neretas-pagasta-2017-gada-vasara-20-brunsparnu-kaukiem-uzlikti-geolokatori/> (apskatīts 08.11.2017.)
- Trektellen. 2017. Information – Nereta. <http://www.trektellen.org/site/info/1300> (apskatīts 08.11.2017.)

Summary

Bird ringing in Nereta parish – 5-year results (2013–2017) /Kaspars Funts/

During the 5-year period from 2013 to 2017, in my country yard in Nereta parish, in southern Latvia, I have ringed, in total, 4350 birds of 77 species (see Table 1). The greatest proportion of birds ringed during this time were Common Whitethroats *Sylvia communis* – 670 birds. Given the habitats found within the estate and surroundings, almost half of the birds ringed or 2106 birds (48.4%) were warblers. During this 5-year period, a total of 86 birds of 17 species were recaptured. Out of these, 2 birds had been ringed by other bird ringers outside Latvia, but the rest of the birds had been ringed exactly here in previous years (see Table 2). Most of the recaptures were Common Whitethroats – for the 565 Whitethroats ringed within a span of four years (2013–2016) there were 33 recaptures (2014–2017) or 5.8%. In the breeding season of 2017, in collaboration with ornithologist Mārtiņš Briedis, field studies of bird migration involving the use of geolocators were begun. In the summer of 2017 geolocators were fitted on 15 Blyth's Reed Warblers *Acrocephalus dumetorum* and 20 Common Whitethroats.

2016. gada sākumā taisijos nogāzt malkai vienu vecu sētas malā augošu blīgznu, taču neizdarīju to. Tās červeļainā miza un trupēt sākusī koksne arvien vairāk piesaista vairāku sugu dzeņu, arī trīs melno dzilnu, uzmanību, kuras apgredzenoju 2016. gada vasarā.

Pāri sētai iet sloku riesta lidojuma maršruts, katru vakaru tās pavasarī un vasaras sākumā riesto virs mājās. Savukārt caurceļošanas laikā ganās pudurī – tāpēc arī 2013. gada pavasara un rudens migrāciju laikā trīs slokas noķeru pūču tīklā.

P.S.

Tā kā sētā putnus gredzenoju pastāvīgi, šī vieta iekļauta Eiropas putnu uzskaišu un gredzenošanas staciju vietnē Trektellen.org, kur regulāri publicēju datus par Neretā apgredzenotajiem putniem, dodot iespēju tam sekot līdz arī putnu gredzenotājiem u.c. interesentiem Latvijā un pasaulē. Mani gredzenošanas dati www.trektellen.org lapā ir atrodami sadaļā NERETA (Trektellen 2017).